

Apirilean, esaterako, emakumezko bi boskote izan dira: Asturiaseko Udershakers eta Leongo Best Tias. Gaurko balizko modernoak espainiarrek ingelesa hartu ote dute berbatzat? Palladium-en honela dirudi.

Eraz ikus daiteke musika-gela honen ikusmira ez dela euskal labela. Los Ronaldos, Corcobado edota Australian Blonde izan baitira apirileko izarrak. Eszenatokiaren neurri eskasak eta pub honek dituen zutabe anitzek lekuaren espazioa mugatzen dute. Hala ere, oztopo guztiez gain, ekimen honi esker ere Euskal Hiriaren gaua disdiratsua da. □

SOZIOLINGUISTIKA

KIKE AMONARRIZ

100

Zorionak *Jakin!*

Abesti bat aukeratuz gerotan «Meritua, meritua...» aukeratu beharko genuke. Ez da meritu txikia, hainbeste urtetan, horrelako kultur proiektu bati eutsi eta etorkizunari aurre egiteko borondatea eta ilusioa mantentzea.

Soziolinguistikaren kronikatxoak izan nahi luketen lerrootatik, *Jakin* aldizkariak euskalgintzari eta euskal soziolinguistikari urte hauetan guztietan eginiko ekarpena azpimarratu nahi nituzke.

Euskarazko pentsamenduaren akuilu, plaza, bilgune eta bozgorailu izan da *Jakin* urte hauetan guztietan. Nahikoa barkarti hasitako ibilbidean, bidelagun berriak ere sortu izan zaizkio; espezializatuagoak, hainbat erakundek bideratutako lanaren hedabideak... Batzuek irauin dute, beste batzuk sortu eta desagertu egin dira... *Jakin*-ek berriz lortu du denbora horretan bere lekua finkatu eta irauinaztea.

Soziolinguistikari buruzko euskarazko materialak inon aurkitzea zaila zenean, *Jakin*-en bildu ziren alor honetako ekarpenik garrantzitsuenak. 1977. urtean «Euskal unibertsitateari» eskainitako alearekin aldizkariaren aro berria hasi zuenetik, aldizkariaren ale horietako batzuk euskal soziolinguistikaren historiarako testu saihestezinak bilakatu dira.

Soziolinguistikan interesatutako pertsonak altxor bat dute *Jakin*-en. Batzuk ahaztuxeak egongo direlakoan eta noizean behin berrirakurtzea merezi dutelakoan, alerik interesgarrienak zerrendatuko ditugu:

- Abertzaletasuna eta hizkuntza/irakaskuntza elebiduna (7)
- Elebitasunaren auzia ikastoletan (19/20)
- Euskararen zapalkuntza (24)
- Euskararen borroka (26/27)
- Normalizazioa/elebitasuna (32)
- Euskararen plangintzarako oinarriak (34)
- Euskararen soziolinguistika (42/43)
- Hizkuntza eta literatura (48)
- Euskara Nafarroan (56)
- Euskalduntze-alfabetatzeak bidegurutzean (59)
- Alderdi politikoen hizkuntz politika (62)
- Euskara batua eta euskalkiak (76)
- Prentsa lokala (69)
- Euskarazko entziklopediak (72)
- Kataluniako hizkuntz normalizazio legea (82)
- Bertsolaritza eta bertsozaletasuna (14/15, 44, 75 eta 87)
- Euskarazko prentsa (96)
- Euskarazko literatur argitaratzaileak (92)

Aurrera begira ordea, erronka latza du *Jakin*-ek. Euskal gizarteak eta euskal kulturak behar dute eztabaidarako, eta hausnarketarako gune bat. *Jakin*-ek eskaintzen du. Irakurlegoarengana iristea, bere eraginari eustea eta publiko berriak irabaztea lortu behar dugu proiektu honetan partaide garen guztiok. Ilusiorik ez zaigu falta.

Aurrera *Jakin*!□

EUSKARAZKO EREDUEN EZARPENA

Gero eta gehiago dira beren haurrak D ereduari matrikulatzen dituzten gurasoak, eta Euskal Herri osoan gero eta gutxiago berriaz, euskararik gabeko ereduari edo A ereduari matrikulatzen dituztenak. Gipuzkoan, 5 haur besterik ez omen da matrikulatu A ereduari, prentsan hizki handiz irakurri ahal izan dugunez.

Zonalde euskaldunetan «A» ereduari, ez legez, baizik eta gizar-tearen eraginez desagertuko da azkenean.

Irakaskuntzan gertatzen ari den bilakaera positibo honek ordea, errefortzu garrantzitsuak behar ditu, eskolatik kanpora. Euskalduntze-prozesuan irakaskuntza ezinbestekoa zaigu, baina ez nahikoa. Batez ere, jatorri erdalduneko haurrei dago-kienez.

Familia eta ingurune erdaldunetan bizi diren haur hauei, euskararekiko ukipen-uneak eta gune erakargarriak eskaini behar zaizkie ikastetxetik kanpo: etxean, irakurketa eta musike-tan, jolaslekuetan, zaintzaileen artean, eskolorduz kanpoko jardueretan, kultur eta solas-ekintzetan, festetan, etab.

Hori egin ezean, dagoeneko hainbat gazte-sektoretan gerta-tzen den bezala, haur horiek hizkuntzaren ezagupen pasibo al-tua lortuko dute, baina ez dira erabilpen aktiboetarako gai izango.

Dena dela, ezin da ahaztu euskalduntze-dinamika honek irakaslegoan birtziklaia sakona eskatzen duela, bai egungo es-kariari erantzun ahal izateko, eta baita etorkizunean ikaske-ta ertainetara euskal ereduari etorriko diren gazteei irakas-kuntza euskaraz eskaintzen jarraitu ahal izateko.□

EUSKALDUNEN MIKROFONOEKIKO ALERGIA

Adiskide batek, Ortega y Gasset idazleak, Zubiaurre anaiek 1920. urtean Buenos Airesen zabaldu zuten pintura-erakus-ketaren inguruan idatzitako «Los hermanos Zubiaurre» artikulua eskuratu berri dit. Artikulua honela hasten da:

Los hermanos Zubiaurre son vascos, sordomudos y pintores. Esto quiere decir que hay en ellos tres potencias de mutismo. Ser vasco es, sin más, una renuncia nativa a la expresión verbal. El misterioso pueblo vascongado posee un idioma elemental que apenas sirve para nombrar las cosas materiales, y es por completo inepto para expresar la fluencia fugitiva de la vida interior.

Joxe Azurmendik *Euskaldunak eta espainolak* liburuan horren ongi azaltzen duen euskaldun motzaren mitoa aurki genezake berriro ere, paternalismoa, ezjakintasuna eta maila batean «harrokeria» nahasten dituen paragrafo honetan.

Izan ere, euskaldunak erdi mutuak izan gara eta gara askorentzat. Haur euskaldun bati erdaraz zuzendu eta honek erantzunik ez duela ematen ikusterakoan, erdaldunen erantzun tipikoa ez da «¿no me entiende?», baizik eta «Qué niña más callada!». Askori burutik pasa ere ez zaiolako egiten erdaraz ez dakiten pertsonak egon daitezkeenik. Jende horrentzat beraz, «jende isila» eta «motzaren» topikoak indarrean dirau.

Gaia, ematen duena baino sakonagoa da. Esate baterako, neronek Tolosako Iñauterietan sumatutakoa aipatu nahi nizeke. Tolosa, nahikoa herri euskalduna izan arren, Iñauteriak iritsi eta erabat erdalduntzen da. Erdal giroa nagusitu egiten da gure kaleetan. Azken urte hauetan ikusitakoaz bi konstatzio:

- Euskaldunek alergja berezia izan diete mikrofonoai, eta oso emanak izan dira ordea, inolako letra edo abestirik ez duten euskal koreografia eta dantzetara (salbuespen gutxi batzuk izan ezik).

- Mikroi alergiarik izan ez dieten euskaldunek berriz, itxuraldaketa misterioitsu bat jasan ohi dute mikroa beren eskuetara iritsi orduko eta erdaldun peto-peto bilakatu ohi dira edo euskararen erabilpen sinbolikoetara mugatu.

Azken urte hauetan hobetzen ari den egoera honen esplikaziorako euskararen historia soziolinguistikora jo beharko genuke. Izan ere, euskara hizkuntza pribatua izan da: etxe edo talde barruko erabilpenetara mugatutakoa. Inguruko erdarak

berriz, pribatuak izateaz gain, publikoak dira (beraiek izan dira hizkuntza publiko bakarrak); erreferentzia sozial eta kultural aberatsez hornituak, gainera. Eta beraz:

- Euskaldunoi euskara publikoan erabiltzeko ohitura falta izan zaigu.

- Jendaurrean erabiltzeko moduko erreferentzia sozial eta kultural amankomunak falta izan zaizkigu.

Txistegintzan hasi ginenean ere antzeko egoera topatu genuen. Euskaraz bazegoen umore tradizio zabal bat baina nahikoa mugatua landutako esparruei zegokienez eta sarri entzun behar izan genuen honako esaldi hau: «Eske txisteek euskaraz ez dute graziarik».

Komunitate gisa, jendurreko jardunetan euskaraz egiteko ohitura falta dugu euskaldunok, oraindik ere. Kosta egiten zaigu. Mendeetako isiltasuna gure memoria kolektiboan itsatsita daukagu.

Horregatik, pozgarria egin zitzaidan, Euskara Elkarteetako gazte-taldeek Iurretan burututako topaketetan jorratutako gaietako bat horixe izatea: «Jendaurrean nola hitz egin». Beste bat, «ligatzeko teknikak» izan zen. Bagoaz aurrera.□